

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

A TUDÁS MINT VERSENYELŐNY – MIT NYERHETÜNK KULCSKOMPETENCIÁINK FEJLESZTÉSÉVEL?

Bata Miléna – Herneczky Andrea

Összefoglalás

Mi a tudás? Hogyan kamatoztatható a tanulási folyamat során megszerzett tudás életünk különböző területein? Milyen a kulcskompetenciák fontosságának megítélése a felsőoktatásban részt vevő hallgatók és oktatóik körében?

Ezek a kérdések jelentették kutatásunk alapját, melyek egytől egyig a folyamatosan változó gazdasági környezet problémás kérdései közé tartoznak mind az oktatás, mind a munkaerőpiac szempontjából. A tudás fogalmának szubjektivitása, az oktatási intézmények és a munkáltatók különböző elvárásai, illetve a kompetenciafejlesztés nehézségei egy olyan határterület vizsgálatát tették lehetővé számunkra, melynek középpontjában az emberi tényező áll, ebből adódóan igyekeztünk feltárni a téma gazdasági vonatkozásai mellett az egyes pszichológiai és didaktikai részterületeket is.

Eredményeink alapján elmondhatjuk, hogy a felsőoktatásban részt vevő hallgatók prioritásai sem az oktatók, sem a munkáltatók elvárásaival nincsenek teljes összhangban a kulcskompetenciák tekintetében. Szekunder kutatásunk során jelentős eltéréseket találtunk ezen kérdéskörben is, melynek mélyrehatóbb vizsgálata a közeljövőben fog elkezdődni, és várhatóan primer vizsgálatunk eredményei is megerősítik majd ezt az feltevést.

Kulcsszavak: tudás, lifelong learning, kulcskompetencia, kompetenciafejlesztés

Abstract

What is knowledge? How to use the knowledge in various areas of our lives? Which are the most important key competences for students and teachers in higher education? These are the problematic issues of the ever-changing economic environment, mostly for education and the labor market. The subjectivity of knowledge concept, different expectations of educational institutions and employers and competency development difficulties were allowed us to examine a border region which focuses on the human factor, therefore we had to examine not just the economic aspects but psychological and didactic subdivisions too.

Based on our results we can say that students' priorities in higher education are not fully consistent neither the teachers' nor the employers' expectations. During our research secondary significant differences were found in this range of questions and the primary investigation will be initiated in the near future so we hope the result will confirm the secondary perceptions.

Keywords: knowledge, lifelong learning, key competences, competence development

Bevezetés

A tudás a köznyelvben gyakran használt fogalom. Használjuk többek között megszerzett ismereteinkre, jártasságainkra, tapasztalásainkra, melyek közös jellemzője, hogy mindet a tanulási folyamat során szerezzük meg. A tudásnak emellett különböző csoportosítási formái is vannak, sokrétűsége révén tehát objektív és konkrét tudásfogalomról nem beszélhetünk. Bizonyos megközelítések szerint mára a tudás nem célként szolgál, hanem inkább eszköz a gazdasági és társadalmi részvételhez, illetve „a megismerő folyamatok (tanulás) eredményeként a tudatban létrejövő pszichikus képződmények rendszere” (Gaál G., 2015). Ezt az elgondolást támasztja alá a lifelong learning, azaz az élethosszig tartó tanulás fogalma is.

Maga a kompetencia is a tudás egy fajtája, mely „a képességen, a tudáson, a képzettségen túl a személyiség önszervező képessége, amelynek birtokában a környezetre hatást tud gyakorolni az, melynek eredményeképpen megfelelő teljesítmény születik” (Zakárné H. I., 2003). Kulcskompetenciák alatt azokat a kompetenciákat értjük, melyek a kulturális tőke, a társadalmi tőke vagy az emberi tőke szempontjából döntő jelentőséggel bírnak (OFI, 2009).

Jelen kutatás során az Európai Tanács által megfogalmazott nyolc kulcskompetenciára alapozva végeztük vizsgálatainkat (az anyanyelvi kommunikációra; az idegen nyelvi kommunikációra; a matematikai, a természettudományi és a technológiai kompetenciákra; a digitális kompetenciára; a tanulás tanulására; a személyközi és az állampolgári kompetenciákra; a vállalkozói kompetenciára; a kulturális kompetenciára), melyek a lifelong learning koncepciót is megalapozták.

A tanulási folyamat fő színterei az oktatási intézmények, ahol minden személyi feltétel és eszközkészlet adott úgy a tudás, mint a kompetenciák fejlesztéséhez. Habár a kompetenciafejlesztés serdülőkorig a leghatékonyabb, a felsőoktatási intézmények szerepe elvitathatatlan, hiszen ekkorra alakul ki a személyben a saját motivációból fakadó fejlődés igénye, a tanulási szükséglet érzése, emellett nagyobb jelentőséggel bírnak a tanulás során átélt tapasztalatait, illetve azok az erőforrások, melyeket a mindennapokban és képességei kibontakoztatása során is használ (Bakacsi et al., 2009). Mindez akár egy olyan állapotot is előidézhet, mely során az egyén adott tevékenységet önmagáért, a cselekvés közben kialakuló örömeztéért végzi: ez az úgynevezett flow-élmény a képességek és lehetőségek magas szintű egyensúlyában alakul ki (Csíkszentmihályi, 2010) az élet bármely területén, legyen szó munkáról, magánéletéről vagy jelen esetben a tanulásról.

Anyag és módszer

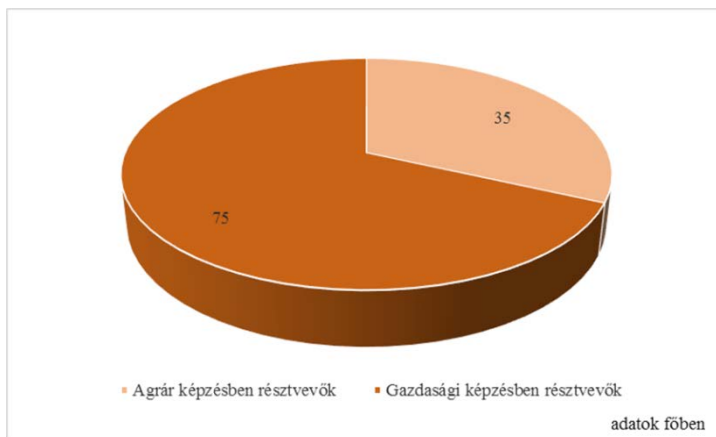
Az irodalmi áttekintést követően egy 10 kérdésből álló kérdőív került összeállításra, mellyel a kulcskompetenciák megítélését, illetve az oktatás szerepét vizsgáltuk a tanulmányi eredmények tekintetében. A kérdőíves megkérdezésben 110 fő hallgató vett részt.

Ezt követően a kérdések mélyrehatóbb vizsgálata érdekében 1-1 fókuszcsoportos interjúkérdéssort állítottunk össze 10 fő hallgató és 10 fő oktató részére. Az 5 kérdésből álló interjúban kitértünk a kulcskompetenciák fontosságának és az oktatók legfontosabb pozitív tulajdonságainak megítélésére, illetve a kompetenciafejlesztésben betöltött szerepükre is. A kutatás nem reprezentatív.

Kutatási eredmények

A minta jellemzői

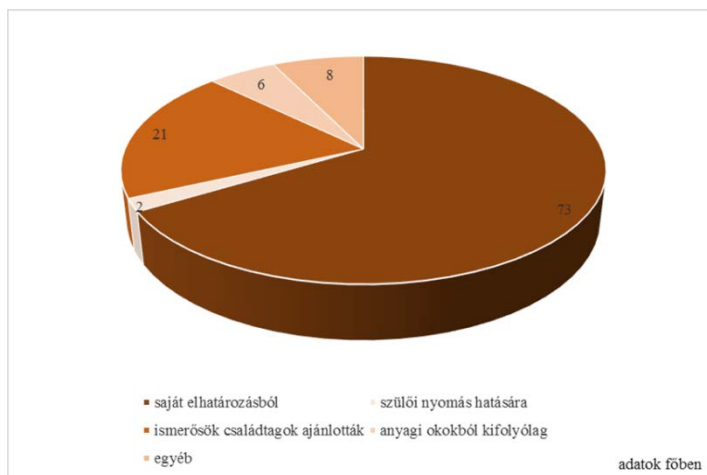
A kérdéssorra 110 értékelhető válasz érkezett felsőoktatásban részt vevő hallgatóktól, életkoruk 18 és 24 év között szóródott, közülük 37 fő férfi, 73 pedig nő. Jelentős részük (75 fő) gazdasági képzésben vesz részt, mely magában foglalja az emberi erőforrás, pénzügy és számvitel, kereskedelem és marketing, gazdaságinformatikus, gazdálkodási és menedzsment, illetve kereskedelem és vendéglátás szakokat (1. ábra).

1. ábra: A hallgatók képzés szerinti megoszlása

Forrás: saját szerkesztés kérdőíves megkérdezés alapján, n = 110

A hallgatók főként saját elhatározásból választották az intézményt, csupán 16 fő volt, aki valamilyen befolyásoló tényezőt vett figyelembe az intézményválasztásnál (2. ábra).

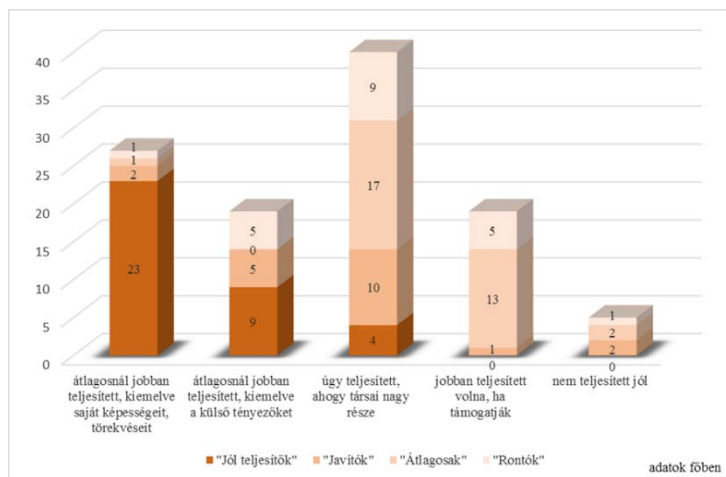

2. ábra: A válaszadók intézményválasztásának okai

Forrás: saját szerkesztés kérdőíves megkérdezés alapján, $n = 110$

A válaszadók teljesítményének megítélése saját véleményük alapján

A válaszadók teljesítményének értékelését olyan módon végeztük, hogy négy csoportra bontottuk őket a középiskola első és utolsó évében elért átlageredményeikre alapozva, így kaptuk a „rontók”, az „átlagosak”, a „javítók” és a „jól teljesítők” csoportját. A „rontók” rosszabb eredményt, az „átlagosak” ugyanolyan, a „javítók” jobbat, a „jól teljesítők” pedig kiegyensúlyozottan jó eredményt produkáltak mind az első, mind pedig az utolsó középiskolai évben (3. ábra). Fontos kiemelnünk, hogy önértékelésről van szó, a hallgatók egyéni képességei, kompetenciái nem kerültek vizsgálatra.

3. ábra: A válaszadók teljesítményének megítélése saját véleményük alapján

Forrás: saját szerkesztés kérdőíves megkérdezés alapján, n = 110 fő

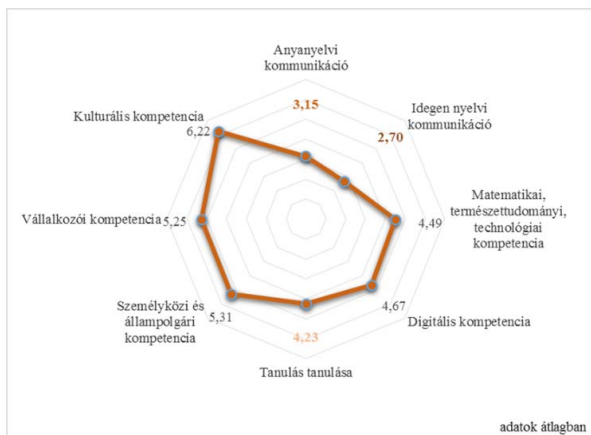
Megfigyelhető, hogy a „jól teljesítők” nagy része úgy ítéli meg, hogy társainál jobban teljesített, közülük legtöbben saját képességeiket emelik ki sikerük alapjaként. A „javítók” többsége társaihoz hasonlóan ítélte teljesítményét, vagy kiemelte a külső tényezőket, melyek ösztönözték, segítettek a jobb teljesítmény elérésében. Az „átlagosak” szintén társaikhoz hasonlóan találták saját eredményeiket, viszont az ő esetükben már megjelenik a külső támogatás (pl. tanulmányi versenylehetőségek, különórák, magántanár) hiánya. Érdekesnek találtuk, hogy a „rontók” nagy része szintén átlagosnak ítélte meg magát, volt, aki saját elmondása szerint jobban is teljesített társainál.

Fontos kiemelnünk, hogy az „átlagosak” csoportjába tartozók esetében egyértelműen a külső motiváció hiánya az, ami hátráltatja őket a jobb eredmény elérésében, pedig nagy eséllyel gazdagíthaták volna a „javítók” vagy akár a „jól teljesítők” csoportját is. Ilyen esetben nem feltétlenül kell nagy dolgokra gondolnunk, a legtöbb helyzetben a visszajelzés egyes formái, mint a dicséret vagy az őszinte értékelés is segítheti a teljesítménynövekedést.

A kulcskompetenciák fontosságának megítélése a tanulmányok és a karrier során

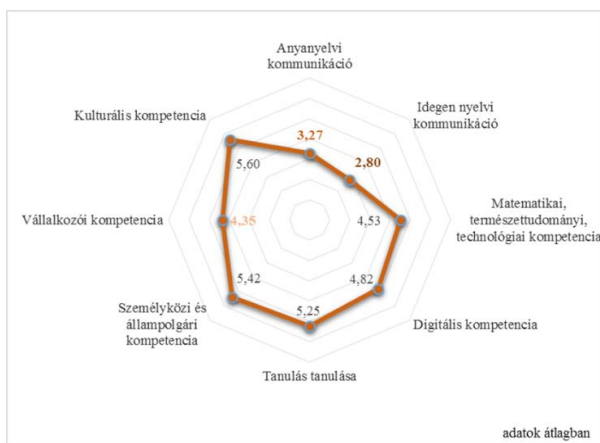
Az egyes kulcskompetenciák megítélése során azt találtuk, hogy a hallgatók prioritásai sem az oktatók, sem későbbi munkáltatóik elvárásainak nem felelnek meg teljes mértékben, ami nem feltétlenül probléma, viszont több

még nem vizsgált kérdéskör felszínre kerülését eredményezi. A hallgatók véleménye szerint a tanulás során elsődleges az idegen nyelvi kommunikáció, az anyanyelvi kommunikáció és a tanulás tanulása, míg a karrier során a tanulás tanulását felváltja a vállalkozói kompetencia (4-5. ábra).

4. ábra: A kulcskompetenciák megítélése a hallgatók szempontjából a tanulás során

Forrás: saját szerkesztés kérdőíves megkérdezés alapján, $n = 110$

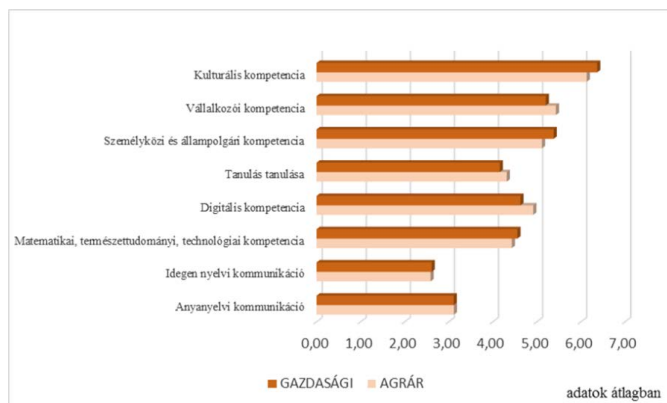

5. ábra: A kulcskompetenciák megítélése a hallgatók szempontjából a karrier során

Forrás: saját szerkesztés kérdőíves megkérdezés alapján, $n = 110$

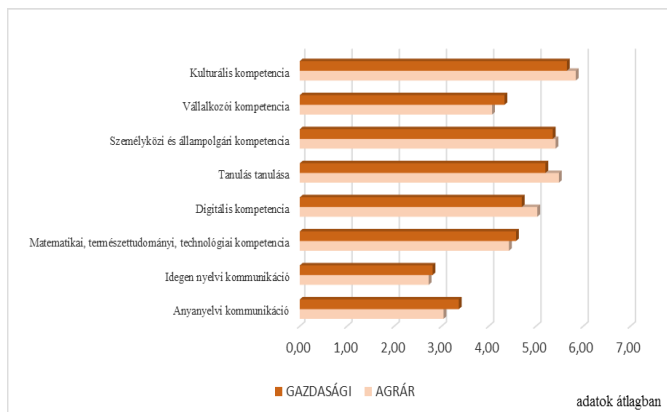

A kérdéskört agrárképzésben és gazdasági képzésben résztvevők vonatkozásában is megvizsgáltuk, mely során azt találtuk, hogy a tanulás során a kulturális kompetenciát és a személyközi és állampolgári kompetenciákat a gazdasági területen tanulók fontosabbnak tartják, a vállalkozói kompetenciát és a digitális kompetenciát pedig kevésbé fontosnak ítélik meg, mint az agrárt-erületen tanulók (6-7. ábra).

6. ábra: A kulcskompetenciák megítélése a hallgatók szempontjából a tanulás során

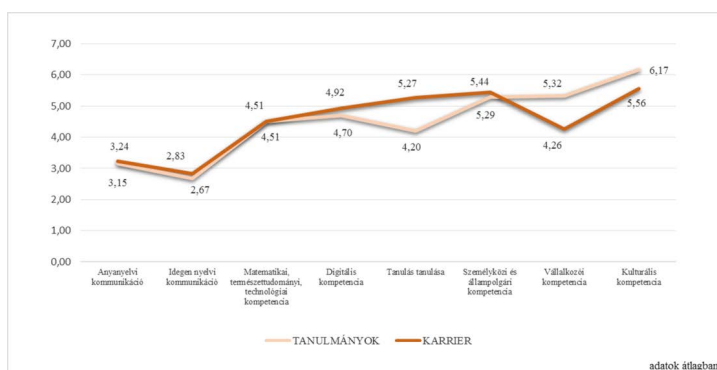
Forrás: saját szerkesztés kérdőíves megkérdezés alapján, n = 110

7. ábra: A kulcskompetenciák megítélése a hallgatók szempontjából a karrier során

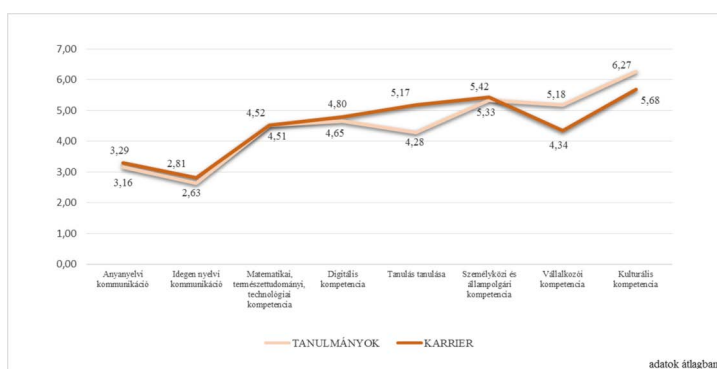
(Forrás: saját szerkesztés kérdőíves megkérdezés alapján, n = 110)

A kulcskompetenciák fontosságának megítélését szintén megvizsgáltuk a férfiak és a nők tekintetében is, ahol különbséget tapasztaltunk a tanulás tanulása és a vállalkozói kompetencia megítélésében: a tanulás tanulása a férfiak számára a karrier során fontosabb, mint tanulmányaik során (8. ábra), ami igaz a nőkre is, viszont az ő értékeik közelítenek egymáshoz (9. ábra). Ugyanez a helyzet a vállalkozói kompetencia megítélésben is, tehát mindkét területen fontosnak tartják azt a tanulás tanulásával együtt. Mindezek tudatában érdekes eredményeket érhetünk el a későbbiekben a képzési területek és a nemek közötti összefüggés vizsgálata során egyaránt.

8. ábra: A kulcskompetenciák megítélése a válaszadó férfiak szerint

Forrás: saját szerkesztés kérdőíves megkérdezés alapján, n = 110

9. ábra A kulcskompetenciák megítélése a válaszadó nők szerint

Forrás: saját szerkesztés kérdőíves megkérdezés alapján, n = 110

A fókuszcsoporthoz tartozó interjú megkérdezés során egyrészt azt vizsgáltuk, hogy a hallgatók szerint mely kompetenciáik szorulnak leginkább fejlesztésre, másrészt az oktatók szerint mely hallgatói kompetenciák azok, melyek nincsenek a megfelelő szinten. A hallgatók rangsorában az első három kulcskompetencia az idegen nyelvi kommunikáció, a tanulás tanulása és a digitális kompetencia volt. Ezzel szemben az oktatói rangsorban első a tanulás tanulása, második a digitális kompetencia, harmadik pedig az anyanyelvi kommunikáció volt. Az eredmények azt mutatják, hogy míg a hallgatók kétféle elvárást igyekeznek szem előtt tartani (a tanulás tanulása az oktatás, az idegen nyelvi kommunikáció és a digitális kompetencia pedig inkább a munkaerőpiac szempontjából mérvado), addig az oktatók keresik azt az alapot, amelyre építkezni tudnak, és amellyel úgy vélik, hogy a felsőoktatásba érkező hallgatók már rendelkeznek. Ez pedig nemcsak az oktatás minőségére, de a hallgatók teljesítményére is hatással van.

Összegzés

Az, hogy a középiskolából kikerülők nagy része nem rendelkezik tanulmányai folytatásához szükséges alapismeretekkel a megfelelő szinten, egyre érzékelhetőbb. Ez azonban a felsőoktatásba való bekerülés mellett a munkaerőpiacon való sikeres megjelenésre is hatással van. Véleményünk szerint a legfontosabb, amit egy oktató tehet, az a gyakorlatorientált képzésre való koncentráció, tanulásmódszertani ismeretek átadása, a hallgatók segítése és ösztönzése egyéni céljaik eléréséhez szükséges stratégiájuk felállítására, illetve a folyamatos és következetes visszajelzés. Emellett elengedhetetlen az is, hogy a felsőoktatási intézmények és a munkáltatók folyamatosan tartsák a kapcsolatot, osszák meg tapasztalataikat és elvárásaikat egymással egy olyan sikeres együttműködés érdekében, mellyel nemcsak ők, de a hallgatók is nyerhetnek. Ennek egy formája lehet a duális képzés, mely lehetőséget teremt a fiatalok számára a korai munkatapasztalat megszerzésére, emellett a munkáltatók számára is hosszú távú megoldást biztosít a munkaerőhiány elkerülésére.

Bár a felnőttek tanulási jellemzői önálló és érett gondolkodást feltételeznek, nem elhanyagolandó az a többlettudás, melyet a tananyagokon túl az oktatók adhatnak hallgatóik számára. Példamutatásukkal olyan értékeket képesek átadni, melyek későbbi életük során elengedhetetlenek lesznek az élet bármely területén való érvényesüléshez.

„Egy tanár minden pillanatban döntési helyzetben van: el kell döntenie, hogy a tananyag bűvöletében él, és megpróbál »végezni az anyaggal«, vagy segíti a diákjait, hogy kritikus, értő, gondolkodó emberekké váljanak.”

(Pethőné Nagy Csilla)

FELHASZNÁLT IRODALOM

BOKOR A. – SZÓTS-KOVÁCS K. – CSILLAG S. – BÁCSI K. – SZILAS R. (2007):
Emberi Erőforrás Menedzsment, Aula Kiadó, p. 207.

CSÍKSZENTMIHÁLYI M. (2010): Flow – Az áramlat, Akadémia Kiadó, p. 191.

FALUS IVÁN (SZERK.): Didaktika, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1998.

MARÓTI A. (2002): Lehet-e tanulni egy életen át? Új Pedagógiai Szemle,
7–8. sz. pp. 3–17.

ZACHÁR L. (2008): Az egész életen át tartó tanulás tartalma és a hazai fel-
nőttképzési rendszer, HEFOP 3.5.1 „Korszerű felnőttképzési módszerek
kidolgozása és alkalmazása”

ZAKÁRNÉ HORVÁTH I. (2003): Készségek, képességek, kompetenciák fejlesz-
tése, pp. 6–10.

Tudományos folyóiratok

A tanulók motiválása az élethosszig tartó tanulásra, Új Pedagógiai Szemle
2002. október

TAKÁCS I. – TAKÁCSNÉ GYÖRGY K. (2010): Tehetséggondozás a felsőoktatás-
ban, Magyar Tudomány, 2. sz. (<http://www.matud.iif.hu/2010-02.pdf>)

Idegen nyelvű szakirodalom

PONT, T. (1991): Developing Effective Training Skills. In: Bakacsi et al.
(2000): Stratégiai Emberi Erőforrás Menedzsment, KJK, Budapest, p.
290.

Internetes források

GAÁL G. (2015), Eszterházy Károly Főiskola, Oktatás- és
Kommunikációtechnológia Tanszék, „KEZEK – Észak-Magyarország
Felsőoktatási Intézményeinek Együttműködése” című projekt honlapja,
letöltve: 2016. 10. 03.

http://okt.ektf.hu/data/szlahorek/file/kezek/02_terv_ert

Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kompetenciák, letöltve: 2016. 11. 02.

<http://ofi.hu/tudastar/nemzetkozi-kitekintes/egesz-eleten-at-tarto>

Szerzők:

Bata Miléna

gazdálkodási és menedzsment (BA) szak

IV. évfolyam

batamilena@gmail.com

Dr. Herneczky Andrea

főiskolai docens

herneczky.andrea@uni-eszterhazy.hu